

Echt of nep?

De zaak. 'MORGEN GEEN SCHOOL!!!!' staat er in de klasgroep. Half de klas juicht. Het Pixelbureau gaat op onderzoek. Klopt dit bericht wel?

Dit boekje is van _____

Het bericht van de directeur

GEHEIM

Zaak	Een bericht in de klasgroep: morgen is er geen school.
Waar	Klasgroep 6B, woensdagavond 20.17 uur
Verdachte	Een bericht dat al 40 keer is doorgestuurd. Maar wie schreef het eerst?
Jouw missie	Ontdek of het bericht echt is, voor de hele school het gelooft.
Het Pixelbureau: Lina, Milan, Noor, Amir en Kiko de neusbeer.	

Hoofdstuk 1

20.17 uur

Woensdagavond. Lina ligt op bed als haar gsm begint te trillen. En te trillen. En te trillen. In de klasgroep ontploft het:

► Lina's duim hangt boven de knop 'doorsturen' ...

Klasgroep 6B

Robbe

MORGEN GEEN SCHOOL!!! De directeur heeft het zelf gezegd, de verwarming is kapot. Stuur door naar iedereen!!!

Jade

echt?? jeeeej

Robbe

100% zeker, mijn neef zijn vriend weet het

Amir

al doorgestuurd naar de voetbalploeg

Verzonnen voorbeeld.

Jij beslist

KIES EEN PAD

Wat doet Lina?

A

Ze stuurt het meteen door naar haar nichtjes en haar oma.

B

Ze doet niks en gaat slapen.

C

Ze stuurt het naar het Pixelbureau: 'Klopt dit wel?'

Lees verder in hoofdstuk 2.

C. Kiko antwoordt meteen: 'Mijn neus jeukt. Zolder, morgen 7.45 uur. Neem je gsm mee.'

B. Geen schade gedaan. Maar de volgende ochtend weet Lina nog altijd niet of ze naar school moet. En de anderen sturen het wel door.

A. Binnen tien minuten weten 30 mensen het. Haar oma belt haar mama: 'Moet ik morgen op Lina passen?' Lina krijgt een raar gevoel in haar buik.

Kies eerst. Draai dan je boekje om en lees wat er gebeurt.

Hoofdstuk 2

Kiko's neus jeukt

Om 7.45 uur zit het Pixelbureau op de zolder. Kiko houdt een vergeelde krant omhoog. 'Nepnieuws bestaat al eeuwen. Vroeger stond het in kranten en op pamfletten. Nu vliegt het in een paar minuten de wereld rond.'

'Maar waarom zou iemand zoiets verzinnen?' vraagt Noor.

LEVEL UP

Wat is nepnieuws?

Nepnieuws is een bericht dat eruitziet als nieuws, maar **niet klopt**.

Soms is het een **vergissing**: iemand heeft iets verkeerd begrepen. Soms is het **met opzet**: om te lachen, om mensen bang of boos te maken, of om geld te verdienen. Hoe meer mensen klikken, hoe meer reclame er getoond wordt, hoe meer de maker verdient.

Amir

Maar ik geloofde het echt. En ik ben niet dom!

Kiko

Natuurlijk niet. Nepnieuws is slim gemaakt. Het werkt bij iedereen, ook bij volwassenen. Kijk maar waarom.

Noor

Omdat het van iemand komt die je kent?

Kiko

Precies. En omdat je het superleuk wilde vinden. Wie heel blij, bang of boos is, denkt minder na.

LEVEL UP

Waarom trap je erin?

Het raakt je gevoel

Je wordt blij, bang of boos, en dan denk je minder na.

Je zag het al vaak

Wat veel mensen delen, lijkt waar.

Het komt van een vriend

Je vertrouwt die persoon, dus je vertrouwt ook het bericht.

Het ziet er echt uit

Een logo, een foto, veel uitroeptekens.

Grappig nep

Er bestaat ook nieuws dat **expres grappig nep** is, zoals een verzonnen artikel 'School vervangt rapport door emoji's'. Dat heet **satire**. Niet erg, zolang iedereen doorheeft dat het een grap is. Fout gaat het als mensen het doorsturen alsof het echt is.

De STOP-check

LEVEL UP

Kiko's methode

S

Stop even

Voel je je heel boos, bang of blij? Dan extra opletten. Haast is de beste vriend van nepnieuws.

T

Typte wie?

Wie maakte het? Een nieuwsdienst met een naam? Of 'mijn neef zijn vriend'? Is het account nieuw, met weinig volgers?

O

Ook elders?

Zoek het bij twee andere bronnen die je vertrouwt, zoals de website van de school of een nieuwssite voor kinderen. Vind je het nergens? Verdacht.

P

Plaatje checken

Is de foto echt van nu en van daar? Zoek het beeld omgekeerd op.

Hoofdstuk 3

Het bewijs

Ze doen de STOP-check. 'Typte wie? Robbe. Maar Robbe weet het van zijn neef zijn vriend. Dat is geen bron,' zegt Milan. Lina kijkt op de website van de school: niets. Geen bericht over de verwarming.

Dan stuurt Jade een foto in de groep. Een school die onder water staat. 'Kijk, de verwarming is ontploft, alles is overstroomd!' Iedereen gelooft het weer. Behalve Noor. 'Die ramen,' zegt ze. 'Zo zien onze ramen er niet uit.'

Hoe bewijs je waar een foto echt vandaan komt?

LEVEL UP

Omgekeerd zoeken met een beeld

Normaal typ je **woorden** in een zoekmachine en krijg je beelden. Bij **omgekeerd zoeken** geef je een **beeld**, en de zoekmachine zoekt waar dat beeld al eerder op het internet stond.

Zo doe je het: in veel zoekmachines staat in de zoekbalk een klein **camera-icoontje**. Klik erop, laad de foto op of plak de link van de foto. Op een gsm kan je vaak lang op een foto drukken en 'zoeken met afbeelding' kiezen. Het heet in elke app een beetje anders: doe het de eerste keer samen met een volwassene.

Hoofdstuk 4

Ontmaskerd

Lina zoekt de foto omgekeerd op. Binnen tien seconden heeft ze hem: dezelfde foto, **acht jaar oud**, van een school in een ander land, na een storm.

En de eerste versie van het bericht? Die kwam van een jongen uit 6A, die het 'voor de grap' schreef. Het ging gewoon te snel rond. Om 8.30 uur gaat de schoolbel. Er is gewoon school. Vijf kinderen hebben hun turnzak niet bij, omdat ze dachten dat ze thuis zouden blijven.

Let op!

Een foto kan **echt** zijn en toch **liegen**: als hij uit een andere tijd of van een andere plek komt. Kijk niet alleen *of* het een echte foto is, maar ook *waar* en *wanneer* hij gemaakt is.

De nieuwsjacht

TEAM-OPDRACHT

Het Pixelbureau vond deze koppen. Echt, nep of twijfel? Zet een kruisje. Bespreek met je team: welke STOP-vraag hielp?

		echt	nep	twijfel
1	WOW!!! Gratis gsm voor elke 12-jarige!!! Klik snel, nog maar 3 over!!!	☐	☐	☐
2	Het weerbericht: morgen regen in heel Vlaanderen, in de namiddag droger.	☐	☐	☐
3	Haaïen gezien in de vijver van het stadspark! (foto)	☐	☐	☐
4	Lokale krant: de gemeente legt een nieuw fietspad aan langs de school, de werken starten in mei.	☐	☐	☐
5	Bekende zangeres stopt met zingen, zegt een account dat vorige week begon en 12 volgers heeft.	☐	☐	☐
6	Wetenschappers: wie gamet, wordt binnen een jaar blind.	☐	☐	☐

Twijfel is ook een goed antwoord

Je hoeft niet altijd meteen te weten of iets echt is. Soms weet niemand het nog. Twijfel je? Dan is de slimste keuze: **niet doorsturen**. Een betrouwbare bron herken je aan een **naam**, een **datum**, **feiten** die je kan nakijken, en dat ze het zeggen als ze zich vergist hebben.

De nieuwsredactie

ROLLENSPEL

Speel met drie de avond van het groepsbericht na. Wissel daarna van rol, tot iedereen elke rol speelde.

De doorstuurder

Jij wil het bericht meteen aan iedereen sturen. Je bent opgewonden en hebt haast. Verzin redenen.

De speurder

Jij stelt rustig de STOP-vragen. Wie typte het? Staat het op de website van de school?

De twijfelaar

Je weet het niet. Luister naar beiden en kies op het einde. Zeg waarom.

Na het spel

Wat deed de speurder om de anderen te overtuigen? Wat werkte, wat niet?

Het filmpje van oma

SOLO-MISSIE

Lina's oma stuurt in de familiegroep een filmpje door: 'Van deze drank word je nooit meer verkouden!' Lina denkt dat het niet klopt. Wat schrijft ze terug, vriendelijk, zodat oma zich niet dom voelt?

Voor ik iets doorstuur

HANG OP

- ☐ Ik ben even gestopt en voel me rustig.
- ☐ Ik weet wie het gemaakt heeft.
- ☐ Ik vond het ook bij een andere betrouwbare bron.
- ☐ De foto is echt van nu en van daar.
- ☐ Twijfel ik nog? Dan stuur ik het niet door.

EINDBAAS-VRAAG

Versla de eindbaas

Waarom is een echte foto soms gevaarlijker dan een verzonnen tekst? Leg uit met de foto van de overstroomde school.

Einde dossier 2

Te mooi om waar te zijn

Die avond scrollt Noor door foto's van haar lievelingszangeres. Perfecte huid. Geen puistje. Glanzend haar. Dan neemt ze een selfie. Ze kijkt. En ze legt haar gsm weg.

'Kiko,' sms't ze. 'Liegen foto's ook soms?'

Lees verder in dossier 3: Beelden liegen soms.

Zaak opgelost!

Wat neem ik mee?

- ✓ Nepnieuws ziet eruit als nieuws, maar klopt niet.
- ✓ Het werkt via je gevoel: wie blij, boos of bang is, denkt minder na.
- ✓ STOP: stop even, typ te wie, ook elders, plaatje checken.
- ✓ Met omgekeerd zoeken vind je waar een foto vandaan komt.
- ✓ Twijfel je? Niet doorsturen.

Tip voor ouders en leerkrachten

Ook volwassenen sturen soms nepnieuws door. Doet uw kind een vriendelijke STOP-check op iets wat u deelde? Neem het sportief op: dat is precies wat we willen. Probeer samen eens omgekeerd zoeken met een foto uit de krant.

Oplossingen en richtantwoorden. Nieuwsjacht: 1 nep (oplichting: haast, te mooi, uitroeptekens); 2 echt (gewoon weerbericht); 3 nep (bekende soort nepfoto, omgekeerd zoeken); 4 waarschijnlijk echt (lokale krant, concreet, na te kijken); 5 twijfel (onbekende bron, nergens anders); 6 nep (sterk overdreven, 'wetenschappers' zonder naam). Bespreek vooral de redenering. Eindbaas: een echte foto overtuigt sneller, omdat hij 'bewijs' lijkt; hij liegt over tijd en plaats.

Nieuwe woorden in je dossier

nepnieuws

een bericht dat eruitziet als nieuws, maar niet klopt

satire

nieuws dat expres grappig verzonnen is

factcheck

nakijken of iets klopt

bron

waar een bericht vandaan komt

omgekeerd zoeken

met een beeld zoeken waar dat beeld al eerder stond

betrouwbaar

je kan erop rekenen dat het klopt

Het Pixelbureau

Op de zolder boven de schoolbib lossen Lina, Milan, Noor, Amir en Kiko de neusbeer raadsels op over alles wat op een scherm, in een krant of in je oren komt. Tien dossiers voor het 5de en 6de leerjaar: lees ze in volgorde voor het hele verhaal, of kies het dossier dat je nu nodig hebt.

Alle dossiers

1 Wat is media?

3 Beelden liegen soms

5 Mijn privacy

7 Mijn digitale voetafdruk

9 Schermtijd & balans

2 Echt of nep?

4 Reclame & influencers

6 Wachtwoorden & veilig online

8 Respect online

10 Zelf media maken

Over dit boekje. Alle personen, berichten, apps, games en accounts in de dossiers zijn verzonnen. Er staan bewust geen echte merken of schermen in: wat je in een echte app ziet, wordt in woorden uitgelegd. Hulplijnen en websites zijn nagekeken in oktober 2026. Vrij te kopiëren voor gebruik in de klas.

Tekst en opmaak: Brecht Corbeel · schoolium.me